

A régebbi tervek valóra váltásán túl, természetesen vannak új elképzeléseink is, és várjuk a tagok ötleteit, javaslatát is. Szeretnénk egyre többet bemutatni a jól működő számítógépes könyvtári rendszerekből, közhasznú adatbázisokból.

Szekciónk tagjainak gyors informálódása érdekében megindítottuk a rendszertelen rendszerességgel megjelenő *Híradó* c. tájékoztató "kiadványunkat". Ezzel reméljük, megoldjuk tagjaink régi sérelmét, hogy későn kaptak hírt a számukra fontos eseményekről. Egy szomorú aktualitás is szükségessé teszi a gyors informálódást – egyre többen kényszerülnek új munkahelyet keresni. Híradónkban jelentős teret szeretnénk biztosítani az álláslehetőségek meghirdetésére. Úgy gondoljuk, ez is egyik módja az érdekvédelemnek. Kétségtelen, hogy egyesületünk elsődleges célja szakmánk érdekeinek védelme, de nem lehet háttérbe szorítani az egyéni érdekvédelmet sem, mert ez is biztosítéka annak, hogy a szekciótárogok magukénak érezzék az egyesületet. A könyvtárosokban óriási segítőkészség van, ami talán hivatásukkal is együtt jár. Ezt mindenképpen ki szeretném aknázni, és a könyvtárosok hasznára fordítani! Mostanában sokszor emlegetik a szolidaritás szükségességét. A mi szakmánkban mindig is jellemző volt a kölcsönös segítség. (Hiszen ki más segített volna rajtunk akár szakmai, akár személyes gondjainkban!) Legyen hát a kölcsönös segítség egyik fóruma az egyesület!

Sonnevend Péter, a társadalomtudományi szekció elnöke

Az újonnan választott vezetőség nevében általános szándékainkat igyekszem röviden összefoglalni.

Gyorsan lépünk túl azokon a formális, de a működés szempontjából elengedhetetlenül fontos tennivalókon, mint a jó szervezés, megfelelő nyilvántartások, együttműködés a vertikális és horizontális testületekkel, szervezetekkel. Mindez képezheti azt az edényt, amelyet jóféle tartalommal kell megtölteni.

Pár szót a társadalom nagy rendszeréről, melynek hatásait magunkon fogjuk érezni. Kemény próbára tévő évek elébe nézünk (munkanélküliség, infláció, irányítási zavarok), miközben a kultúra valós fontossága bizonyára nő, ám érzékelhető megbecsülése

még – félő – tovább csökkenhet. De nehéz időben ismerszik meg, ki mire képes és hajlandó. Abban bízom, hogy kollégáink, tagságunk jelenléte, szava érzékelhető lesz, intézményi falainkon továbbható. Ha mi jól érzékeljük, s világosan foglaljuk szavakba fő tennivalóinkat és problémáinkat, akkor a társadalom-irányítás szintjéről nagyobb eséllyel várhatunk támogatást. Foglalkoznunk kell szakmánk alapvető kérdéseivel. Politikusi eltökéltséggel, a köz javában gondolkodva. Elégséges-e a dokumentumbázis, hogyan lehetne a külföldi dokumentumok beszerzését erősíteni (könyvkereskedelem, csere, alapítványok), nem túl szétaprózott-e a könyvtárhálózat, másfelől elégséges-e az együttműködés jelen színvonala? Működik-e, s közmegelegedésre működik-e a könyvtárközi kölcsönzés, a másolatszolgáltatás? Miként tesszük "fogyaszthatóvá" a dokumentum-vagyont, korszerűek-e szolgáltatásaink, nem csak korábbi rutint folytatunk-e? Mi van az új médiumokkal, beleértve a CD-ROM-ot is? Van-e eléggé plasztikus képünk olvasóinkról, felhasználóinkról; úgy végezzük-e képzésüket, mint illene? S elég képzettek-e a könyvtárosok, mi magunk: szakmailag, nyelvileg?

Alapvetően jövőben szeretnénk gondolkodni tevékenységünk gyakorlati tervezésekor, nem feledkezve el a máig ható, a mának szóló múltiról. A könyv- és könyvtártörténeti bizottság hozzánk kapcsolódása ezt a szemléletet garantáltan elevenen fogja tartani.

Jövő és múlt metszéspontjában, a mindig változó jelenben két szinten szeretnénk súllyal rendelkezni. Ott lenni és beleszólni, mikor a könyvtári törvény elkezd alakot öltetni. Másodszor mint szervezet valóban ott lenni a könyvtárosok mindennapjaiban. Sok a gond: a vezetés nem mindig cél- és emberorientált. Az utóbbi fájhat a szenvedőnek. Szeretnénk kezdeményezni az egyesületben egyfajta etikai kódex kidolgozását, egyfajta etikai bizottság felállítását. Sarkítottan: lehessen "harmadik-richárkodni", de lehessen ezt nyilvánosan meg is bélyegezni. Úgy legyen szakmai nyilvánosság – a sajtót is ideértve – , hogy embert formáljon, ne bólogató Jánosokat.

S még egy, amit személy szerint igen előre sorolok. Az elnyűvő hajszoltság, a dráguló közlekedés ne tépje el (még vehemensebben) a vidéki és fővárosi kollégák kapcsolódó szálaikat, ne zárkozzunk be magunkba, településünkbe.

Tudományos ülés Haraszthy Gyula emlékére

A könyvtáros társadalomnak ismét nagy egyénisége távozott az élők sorából. *Haraszthy Gyula* (1910–1990), a Széchényi Könyvtár ny. főosztályvezetője 1990. február 6-án, négy nappal 80. születésnapja előtt hunyt el. Pályája nagy ívben fogta át a hazai könyvtárügy egy egész korszakát: 1935-től

1973-ig aktív munkása, a negyvenes évek végétől egyik irányítója és tanítómestere volt szakmánknak.

A budapesti egyetemen magyar–német–esztétika szakon végzett fiatalember néhány évi egyetemi tanársegédi működése után az Egyetemi Könyvtár munkatársa lett, s ez döntően befolyásolta további

életútját. Hamarosan ő a szakma egyik elméletileg legjobban felkészült képviselője, s tudása szerencsésen párosul erős gyakorlati érzéssel, kiváló szervező-készséggel. 1949-től mint a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtárának igazgatója indítja be a modern hálózati elv alapján működő központi könyvtárat. Az elsők között kapcsolódik be a felsőfokú könyvtárosképzésbe, és 1951–1954 között ő szervezi meg a budapesti egyetemen a könyvtártudományi tanszéket, amelynek félállásban első tanszékvezetője lesz. Elsősorban osztályozáselmélettel és az Egyetemes Tizedes Osztályozás gyakorlati problémáival foglalkozik. Nagy érdeme van az ETO hazai elterjesztésében, ő írta az első magyar nyelvű szakozási tankönyvet. 1953 őszétől kinevezik az Akadémiai Könyvtár igazgatójává, ahol az elavult szakmai színvonalon működő intézményt újjászervezi, s megindítja a könyvtáron belül folyó tudományos munkát és publikációs tevékenységet. Közben aktív irányítója a könyvtárpolitikának: 1953-tól tagja, 1956. október 18-tól alelnöke az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak. 1956-os tevékenysége miatt félreállítják, majd 1960-tól mint az Országos Széchényi Könyvtár osztály-, később főosztályvezetője újra elfoglalja helyét a magyar könyvtári életben. A Széchényi Könyvtárban többek között nevéhez fűződik az Országos Gyarapodási Jegyzékek beindítása, az OSZK katalógusrendszerének reformja, a nemzeti bibliográfiai munkák keretében a hungarika irodalom bibliografizálásának megszervezése. Az elsők között állt ki azért az elvért, hogy a határokon túl magyar nyelven megjelent irodalmi termés a magyar szellemi életnek is része, ezért bibliográfiai számbavétele nemzeti kötelesség.

Ez utóbbi gondolatkörben fogant az a tudományos ülés, amelyet Haraszthy Gyula előtt tisztelegve *A külföldi hungarikumok számbavételének kérdései* címmel rendezett 1990. november 22-én az Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Társadalomtudományi Szekciója, valamint Könyv- és Könyvtártörténeti Bizottsága. Bevezető előadásában *Somkuti Gabriella*, az OSZK ny. osztályvezetője emlékezett Haraszthy Gyulára, felidézve az elhunyt életútját és sokirányú tevékenységét. "Haraszthy Gyula mindenütt ott volt – mondotta

többek között – a könyvtárszervezéstől a könyvtárosképzésig, a katalogizáló-szakozó-bibliografizáló munka megújításától a könyvtárak tudományos műhellyé válásáig. És mindenütt az első vonalban, szervezve és tanítva szóval és tollal, a magas színvonalú elméletet mindig a gyakorlati cselekvéssel párosítva." Szólt Haraszthy Gyuláról, a mindenkin segíteni kész, melegszívű emberről, aki nehéz időkben is bátran kiállt üldözött munkatársai mellett. Haraszthy Gyula nyugalomba vonulása után sem pihent: a Széchényi Könyvtár 1918–1946 közötti történetének megírásával foglalkozott, s a korszak történetéről számos rész tanulmányt is publikált. Nem rajta múlt, hogy az összegezést már nem tudta befejezni: a Széchényi Könyvtár ugyanis anyagilag nem támogatta folyamatosan Haraszthy Gyula ez irányú tevékenységét. Mint ismeretes, nagykönyvtáraink közül egyedül a nemzeti könyvtár nem talált még eszközt és módot arra, hogy lassan két évszázados történetét, amely a magyar művelődéstörténet egyik fontos fejezete, végre teljes egészében az érdeklődők elé tárja. (Az OSZK történetének eddig csak az 1802–1867 közé eső korszakáról készült monográfia jelent meg könyv alakban 1981-ben *Berlász Jenő* tollából.)

A Haraszthy Gyula emlékére rendezett tudományos ülésszak további előadásai sorában *Ferenczy Endréné*, az OSZK gyűjteményszervezési igazgatója *A hungarika kutatás alakulása a nemzeti könyvtár tevékenységében* c. értekezésében a kezdetektől napjainkig mérte fel a könyvtár ez irányú munkáját. *Berke Barnabásné*, az OSZK főosztályvezetője *A patriotika irodalom a kurrens nemzeti bibliográfiai rendszerekben* címmel azokat a különböző megoldási módokat vizsgálta, ahogyan a különböző nemzeti bibliográfiák a hazai irodalommal nyelvi vagy tárgyi vonatkozásban lévő anyag regisztrálását kezelik. *Kovács Ilona*, az OSZK osztályvezetője *A hungarika bibliográfia jövője* címmel a hungarika irodalom feltárásának legújabb, számítógépes formáit ismertette.

A tudományos ülést Haraszthy Gyula életútját és az OSZK hungarika kiadványait bemutató kiállítás egészítette ki.

SG

Harmincéves a Kutatás-Fejlesztés

Az MTA Könyvtárának folyóirata, a *Kutatás-Fejlesztés* (Tudományszervezési Tájékoztató) 30. születésnapját ünnepli, azaz – ahogyan mondani szokták – a legszebb, érett asszonykorba lép. Pályafutásával érdemes megismerkednünk. És – persze – jövőjével is...

1960-ban vált a Magyar Tudományos Akadémia feladatává az elméleti és kísérleti alapú kutatások, valamint az alkalmazott tudományok körében folyta-

tott elvi jellegű kutatások menetének irányítása és összehangolása, s ennek folyamánként tette az Akadémia könyvtára speciális gyűjtési területévé a tudományos kutatás tervezésének, igazgatásának és szervezésének nemzetközi irodalmát. Az Akadémia akkori főtitkárának, *Erdei Ferencnek* a nevéhez fűződik annak felismerése, hogy a magyarországi kutatás időközben mind létszámban, mind szervezetében ipari méretűvé fejlődött, illetve hogy a kutató-